

UPPSALA KOMMUN
Plan- och byggnadsnämnden

Inkom 2013 -07- 08

Diariernr

Aktbilaga

GUNSTA

Gunsta 1:1, Funbo socken
Uppsala kommun,
Uppland

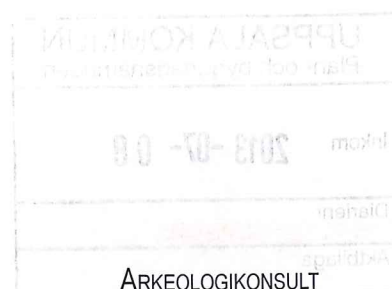
Särskild arkeologisk utredning steg 2 och förundersökning

Rapporter från Arkeologikonsult 2013:2619 & 2665

PETER SILLÉN

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14 / Box 20
194 21 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41
Fax: 08-590 725 41
www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: VY ÖVER FÖRUNDERSÖKNINGSOMRÅDET
I RIKTNING MOT UTREDNINGSOMRÅDET.

Allmänt kartmaterial: © Lantmäteriet Dnr 2013/0043.

© Arkeologikonsult 2013

GUNSTA

Gunsta 1:1, Funbo socken
Uppsala kommun,
Uppland

PETER SILLÉN

Särskild arkeologisk utredning steg 2 och förundersökning

Rapporter från Arkeologikonsult 2013:2619 & 2665

SAMMANFATTNING

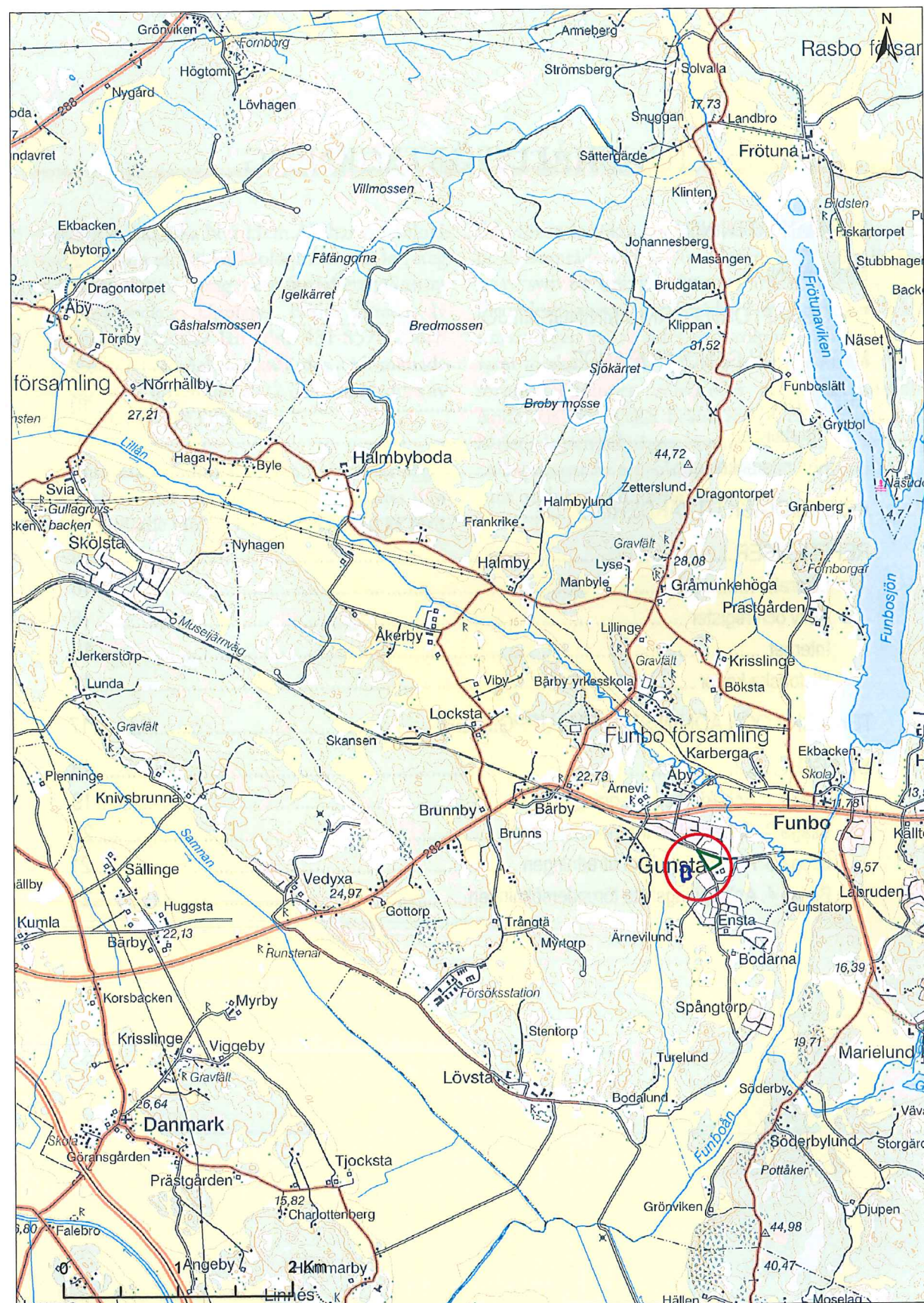
På uppdrag av Skanska Nya Hem AB har Arkeologikonsult utfört en särskild arkeologisk utredning steg 2 samt en förundersökning inom fastigheten Gunsta 1:1 i Funbo socken, Uppland. Beslut fattades av Länsstyrelsen i Uppsala län (dnr 431-857-12 och dnr 431-6159-12). Arbetet utfördes vid månads-skiftet oktober – november 2012 och föranleddes av planerat bostadsbygge i området.

Utredningsområdet var 14 500 m² stort och ligger nästan uteslutande i jordbruksmark. Resultatet från utredningen visade inte på någon förekomst av forn-lämningar.

Det förundersökta området identifierades som ett boplatsoområde vid en utredning 2008 och ligger strax sydväst om utredningsområdet. Den totala förundersökningsytan är cirka 7 400 m² stort. Vid utredningen påträffades ett stolphål och en hård samt förekomst av bränd lera i enstaka schakt. Vid förundersökningen påträffades två lager innehållande relativt mycket bränd lera. Det gick inte att härleda lagren till någon boplatst då frånvaron av nya anläggningar av arkeologiskt intresse var totalt både runt omkring och under dessa lager.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	4
BAKGRUND	7
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ	7
METOD OCH GENOMFÖRANDE	9
RESULTAT	10
Utredningen	10
Förundersökningen	12
ARKEOLOGISK UTVÄRDERING	15
REFERENSER	16
Litteratur	16
Arkiv och register	16
Internet	16
Historiska kartor	16
TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	17
BILAGOR	18
Bilaga 1. Schakttabell utredningen	19
Bilaga 2. Schakttabell förundersökningen	20
Bilaga 3. Anläggningslista utredningen	21
Bilaga 4. Anläggningslista förundersökningen	21

Figur 1. Terrängkartan med utredningsområdet (grönt) och förundersökningsområdet (blått) markerade. Skala 1:50 000.

BAKGRUND

Arkeologikonsult har på uppdrag av Skanska Nya Hem AB och efter beslut av Länsstyrelsen i Uppsala län (dnr 431-857-12) utfört en särskild arkeologisk utredning steg 2 inom en del av fastigheten Gunsta 1:1 i Funbo socken, Uppland. Ingen arkeologisk utredning steg 1 har föregått denna undersökning, men en arkeologisk förstudie har gjorts i Funbo socken där det aktuella området pekats ut som lämpligt boplatsläge och en möjlig fornlämning (Björklund & Gill 2009).

I samma uppdrag från Skanska Nya Hem AB och efter beslut av Länsstyrelsen i Uppsala län (dnr 431-6159-12) utförde Arkeologikonsult en förundersökning inom den västra delen av samma fastighet cirka 150 meter sydväst om utredningsområdet. Förundersökningen föregicks av en särskild arkeologisk

utredning steg 1 och 2 (Dardel, Norr & Lagerstedt 2009).

Syftet med utredningen var att klargöra om exploateringen berör tidigare okänd fornlämning.

Förundersökningen hade till syfte att avgränsa samt bedöma karaktären på den fornlämning (Funbo 246) som upptäcktes vid ovannämnda utredning. Utifrån påträffade anläggningar i form av ett stolphål och en hård samt förekomsten av bränd lera som fanns utspridd i enstaka schakt har en bedömning gjorts att ett förmodat boplatsoområde kan finnas inom området.

Undersökningsresultaten ska utgöra beslutsunderlag för länsstyrelsen i Uppsala län.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Området utgörs av leriga åkermarker omkring 15 m.ö.h. insprängda mellan låga skogsklädda höjder. Socknen i övrigt utgörs av en bygd med flacka, öppna och låglänta dalgångar mellan låga skogsklädda höjdparter.

Den låglänta terrängen innebär att lämningar från stenåldern är få. Vanligare förekommande är stensättningar och skärvstenshögar från bronsålder. Fornlämningsskilderna domineras av ett järnålderslandskap och i synnerhet av den yngre järnålderslandskapet i form av gravfält, fornborgar, runstenar samt ensamliggande stensättningar, högar och stensträngssystem.

Närmast liggande fornlämningar utgörs av flera röjningsrösen (Funbo 30:1, 31:1, 32:1, 243, 244, 250, 256) ett gravfält (Funbo 29:1), stensättningar (Funbo 249, 251, 252), stenhägnader (Funbo 253, 296) och boplatslämningar (Funbo 245, 247, 248). På den norra sidan av Gunsta samhälle i Lillåns närhet finns flera gravfält, en fornborg, ett hägnadssystem, ensamliggande stensättningar samt någon enstaka hög (se figur 2).

Undersökningsområdet ligger mellan två riksintresseområden; K 37 Rasbo – Funbo samt K 41 Långhundraleden.

K 37 beskrivs med motiveringen: "A. Odlingsskapskaps med mycket rikt innehåll av fornlämningar, by-

och torpmiljöer. B. Herrgårdsskapskaps av medeltida ursprung. Dess uttryck för riksintresse lyder: A. Stråk med rösen och skärvstenshögar från främst bronsåldern i områdets norra del. Flera varierade gravfält från äldre och yngre järnålder samt fyra fornborgar. Bymiljöer med bebyggelse från 1700- och 1800-talen. Rasbo och Funbo sockencentra med medeltida kyrkor, prästgårdar och sockenstugor från 1700-talet. Ålderdomligt vägnät markerat med runstenar vid vadvägen samt stensättningar från 1700-talet i Funbo. B. Lämningar efter de medeltida sätesgårdarna Näsudden och Yttergård. Frötuna med omfattande herrgårdsskapskaps, huvudgård, utgårdar och torp samt Hallkveds medeltida kungsgård, båda med bebyggelse från 1700- och 1800-talen."

K 41 går under motiveringen: "Odlingsskapskaps utmed den under forntiden betydelsefulla Långhundraleden med ett rikt innehåll av monumentala fornlämningar samt medeltidsminnen av rikspolitisk betydelse. Välbevarad socialhistoriskt intressant bebyggelsestruktur från tiden före 1800-talet. Uttrycket för riksintresset lyder: Ett flertal fornborgar, den största benämnd Broborg belägna vid åpassage med stora äldre järnåldersgravfält. Talrika yngre järnåldersgravfält, flera med inslag av storhögar, runsten som omtalar brobygge vid vadvägen Falebro med ett av Mälardalens lägst belägna gravfält, kungavälsplatsen Mora stenar, medeltida kyrkomiljöer och välbevarade sockencentra. Flera herrgårdsmiljöer från 1700- och 1800-talen. Linnés Hammarby samt bymiljöer med främst 1700- och 1800-talsbebyggelse".

METOD OCH GENOMFÖRANDE

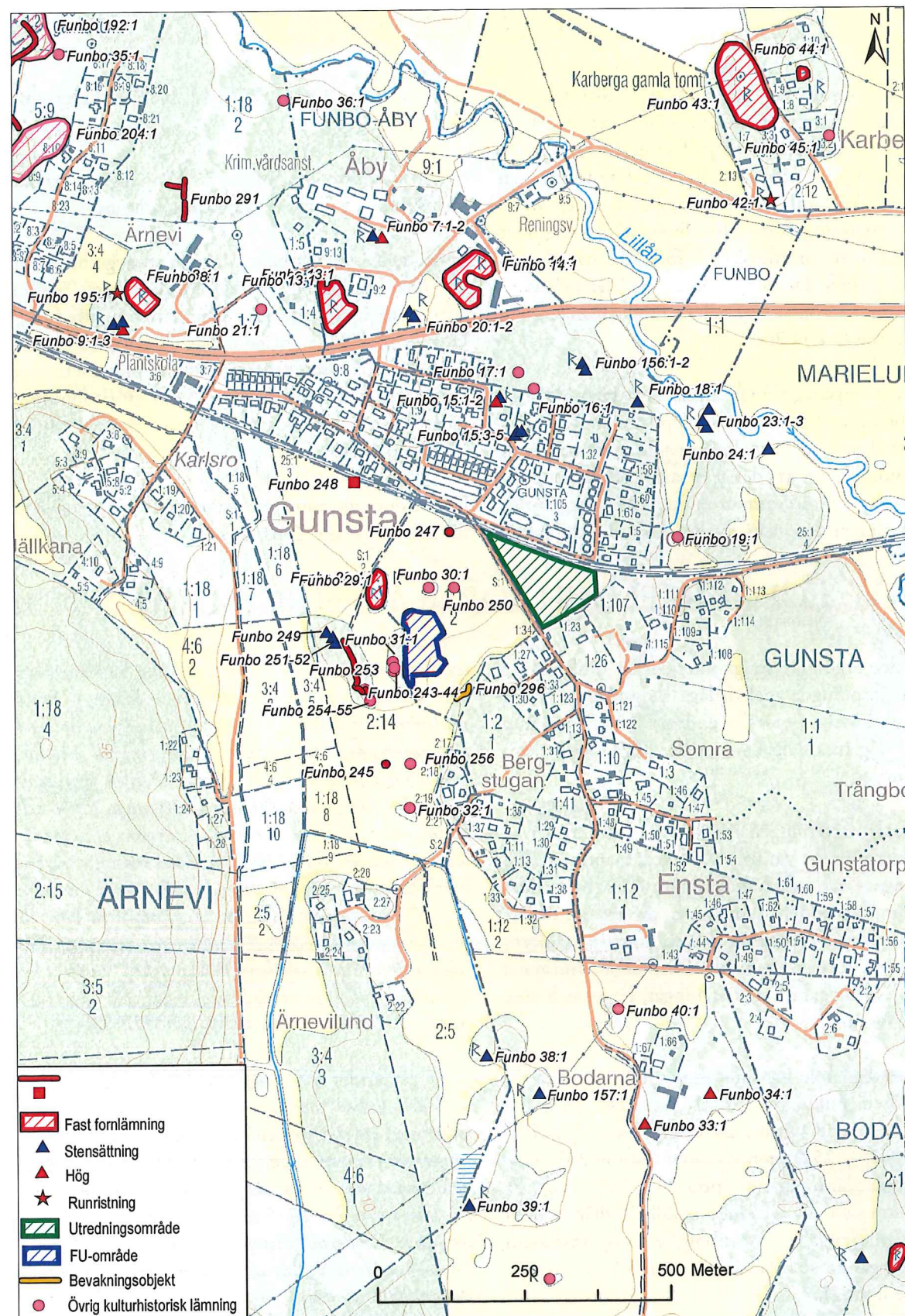
Utredningsområdet bestod nästan uteslutande av odlingsmark, förutom en liten del av området i söder som utgjordes av impediment. Hela området var omkring 14 500 m² stort. Schaktningen genomfördes med maskin med planskopa och schakten grävdes i huvudsak cirka 10 meter långa med enkel skopbredd och avstånden mellan schakten var cirka 20 meter. Vid behov skulle schakten vidgas och förtåtas.

Den förundersökta ytan av Funbo 246 motsvarade cirka 7 400 m² uteslutande i åkermark. Schakten grävdes omkring 10 meter långa och placerades med ett ungefärligt avstånd på 10 meter ifrån varandra. I största möjliga mån förlades schakten så att de inte skulle hamna där utredningsschakten hade grävts. Den inledande schaktningen förlades i anslutning till de båda anläggningarna som påträffades vid utredningen. Här grävdes schakt med dubbel skopbredd i rader närmast anläggningarna. Längre ifrån anläggningarna grävdes endast schakt med enkel skopbredd då anläggningarna lyste med sin frånvaro. Schakten grävdes ner till anläggnings- respektive kulturlagerförande nivå samt ner till orörd mark.

Fornlämningen ansågs avgränsad först när två tomma schakt undersökts i följd i varje riktning.

Samtliga schakt, anläggningar och lager från både utredningen och förundersökningen beskrevs, fotograferades och mättes in i plan med GPS med nätverks-RTK. Samtliga anläggningar och lager delundersöktes för att fastställa deras karaktär och dokumenterades med undantag för diken där endast ett dike delundersöktes. Kulturlager undersöktes med halvmeterstora rutor och grävdes slutligen delvis bort med maskin för att fastställa om de överlagrade anläggningar. All dokumentation förvaras i Arkeologikonsults dokumentationssystem SiteWorks.

I samband med utredningen skulle eventuella förhistoriska fynd mätas in och dokumenteras skriftligen innan de återdeponerades. Om det skulle komma särskilda fynd, som t.ex. keramik, malstenar och metaller skulle de också fotograferas före återdeponering. Vid förundersökningen skulle eventuella lösfynd av förhistorisk karaktär och fynd i undersökta anläggningar tas till vara om de ansågs vara av betydelse för fornlämningens datering och tolkning.

Figur 2. Fastighetskartan med undersökningsområdena och fornlämningsbilden i närområdet. Skala 1: 10 000.